

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Природничо-економічний факультет
Кафедра біології та екології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри біології та екології

_____ Наталія КАЗАНІШЕНА
підпис

“26” серпня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ОСНОВ ЗДОРОВ'Я

підготовки фахівців першого бакалаврського рівня вищої освіти
за освітньо-професійною програмою «Середня освіта (Біологія та здоров'я
людини)»

спеціальності 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)

галузі знань 01 Освіта / Педагогіка

мова навчання українська

2024-2025 навчальний рік

Розробники програми: Н.В.Казанішена – доцент кафедри біології та екології,
кандидат педагогічних наук, доцент

Ухвалено на засіданні кафедри біології та екології

Протокол № 16 від «26» серпня 2024 року

ПОГОДЖЕНО

Гарант
освітньо-професійної програми

Наталія КАЗАНІШЕНА

ЗМІСТ РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ОСНОВ ЗДОРОВ'Я»

1. Мета вивчення навчальної дисципліни: формування професійних компетентностей майбутнього вчителя основ здоров'я комплексу теоретичних знань та практичних умінь і навичок з організації освітнього процесу з основ здоров'я у закладі загальної середньої освіти, підготовка їх до цілеспрямованого здійснення здоров'язбережувальної складової освітнього процесу у подальшій професійній діяльності.

2. Обсяг дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік навчання	4	3
Семестр вивчення	7	5-6
Кількість кредитів ЄКТС	4	4
Загальний обсяг годин	120	120
Кількість годин навчальних занять	60	16
Лекційні заняття	24	6
Практичні заняття	4	2
Лабораторні заняття	32	8
Самостійна та індивідуальна робота	60	104
Форма підсумкового контролю	Екзамен	Екзамен

3. Статус дисципліни: належить до обов'язкових освітніх компонентів, до циклу дисциплін професійної підготовки.

4. Передумови для вивчення дисципліни: педагогіка, психологія, основи здоров'я людини, мікробіологія з основами вірусології, здоров'язбережувальні технології та профілактика шкідливих звичок, фізична культура та ін.

5. Програмні компетентності навчання:

<i>Інтегральна компетентність:</i> Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теорій і методів педагогіки, психології, біології, основ здоров'я, методики навчання біології та основ здоров'я, і характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.	
ЗК 07	Здатність працювати в команді.
ЗК 08	Здатність до пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК 09	Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.
ЗК 10	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
ЗК 11	Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
СК 01	Знання і розуміння предметної області, усвідомлення сутності професійної діяльності
СК 14	Здатність до комплексного планування, організації та здійснення навчальних проєктів, підготовки аналітичної звітної документації, презентацій.
СК 16	Здатність застосовувати сучасні методи й освітні технології, у тому числі й інформаційні, для забезпечення високої якості освітнього процесу.
СК 18	Здатність організовувати безпечне освітнє середовище, формувати в учнів

	позитивну мотивацію до здорового способу життя на основі розвитку життєвих навичок, упроваджувати здоров'язберезувальні, профілактичні та оздоровчі технології під час освітнього процесу.
--	--

6. Очікувані результати навчання з дисципліни:

ПРН 15	Знати, розуміти і використовувати сучасні теоретичні та практичні основи методики навчання біології та основ здоров'я в закладі загальної середньої освіти.
ПРН 16	Володіти теоретико-методичними основами організації науково-дослідної роботи, зокрема, з методики навчання біології та основ здоров'я.
ПРН 17	Аргументовано добирати і практично застосовувати сучасні освітні технології, форми, методи, засоби навчання для формування предметних компетентностей учнів та здійснювати самоаналіз проведеної професійної діяльності.
ПРН 18	Володіти вміннями використовувати інформаційні технології в освітньому просторі.
ПРН 20	Уміння зрозуміло і недвозначно доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення, власний досвід та аргументації, зокрема, до осіб, які здобувають освіту.
ПРН 21	Спроможність нести відповідальність за вироблення та ухвалення рішень у непередбачуваних робочих та/або навчальних контекстах.
ПРН 22	Здатність продовжувати навчання із значним ступенем автономії.

7. Засоби діагностики результатів навчання: презентації здобувачів вищої освіти, повідомлення, доповіді, бесіда, конспекти уроків, проведення фрагментів уроків та виховних заходів, тести, модульні контрольні роботи, екзамен.

8. Програма навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин				
	разом	у тому числі			
		Лекційні заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна та індивідуальна робота
Змістовий модуль 1.					
Теоретичні основи методики навчання біології. Форми й методи навчання біології					
Тема 1. Теоретичні основи методики навчання основ здоров'я.	7	2	2	-	3
Тема 2. Законодавча і нормативно-правова база України щодо здорового способу життя	5	2		-	3
Тема 3. Здоров'язберезувальна складова у системі освіти ЗЗСО	10	2	2	-	6
Тема 4. Зміст, мета й завдання «Основ здоров'я»	8	2	-	-	6
Тема 5. Основні поняття курсу «Основи здоров'я».	12	2		4	6
Тема 6. Методи та засоби навчання основ здоров'я	14	2		6	6

Тема 7. Форми навчання основ здоров'я. Урок як основна форма навчання біології	16	2	-	10	4
Тема 8. Оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти	6	2		2	2
Тема 9. Нестандартні уроки основ здоров'я	12	2		4	6
Тема 10. Позаурочна та позакласна робота з основ здоров'я. Виховання учнів засобами основ здоров'я.	8	2	-	-	6
Тема 11. Матеріально-технічна база навчання основ здоров'я	8	2			6
Тема 12. Сучасні технології навчання основ здоров'я.	14	2	-	6	6
Разом	120	24	4	32	60

Заочна форма навчання

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин				
	разом	у тому числі			
		Лекційні заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна та індивідуальна робота
<i>Змістовий модуль 1.</i>					
<i>Теоретичні основи методики навчання біології. Форми й методи навчання біології</i>					
Тема 1. Теоретичні основи методики навчання основ здоров'я.	5,5	0,5	1	-	4
Тема 2. Законодавча і нормативно-правова база України щодо здорового способу життя	11,5	0,5	1	-	10
Тема 3. Здоров'язбережувальна складова у системі освіти ЗЗСО	10,5	0,5	-	-	10
Тема 4. Зміст, мета й завдання «Основ здоров'я»	11	0,5	-	0,5	10
Тема 5. Основні поняття курсу «Основи здоров'я».	11	0,5	-	0,5	10
Тема 6. Методи та засоби навчання основ здоров'я	11,5	0,5	-	1	10
Тема 7. Форми навчання основ здоров'я. Урок як основна форма навчання біології	12,5	0,5	-	2	10
Тема 8. Оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти	6,5	0,5		1	5
Тема 9. Нестандартні уроки основ здоров'я	11,5	0,5	-	1	10
Тема 10. Позаурочна та позакласна робота з основ здоров'я. Виховання учнів засобами основ здоров'я.	6,5	0,5	-	1	5
Тема 11. Матеріально-технічна база навчання основ здоров'я	10,5	0,5	-	-	10
Тема 12. Сучасні технології навчання основ здоров'я.	11,5	0,5	-	1	10
Разом за ЗМ 3	120	6	2	8	104

9. Форми поточного та підсумкового контролю: поточне усне опитування, бесіда, самостійної роботи, модульна контрольна робота, екзамен.

10. Критерії оцінювання результатів навчання: критерієм успішного проходження здобувачем вищої освіти підсумкового оцінювання є досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання дисципліни.

Розподіл балів, що присвоюються здобувачам вищої освіти

Поточний і модульний контроль (60 балів)		МКР	Екзамен	Сума
Змістовий модуль 1				
Поточний контроль на заняттях	ІНДЗ			
35 балів	5 балів	20 балів	40 балів	100 балів

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти регламентується Положенням про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти К-ПНУ https://drive.google.com/file/d/1aD_jeL-jGRbDWAegkQ58tdMxxbqQKuff/view

Поточний контроль (35 балів)

Поточна успішність на навчальних заняттях оцінюється за 12-бальною шкалою.

Здобувач вищої освіти, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з непередготовленістю або недостатньою передготовленістю до навчальних занять, здобувач вищої освіти повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Пропущені заняття здобувач вищої освіти має обов'язково відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Критерії оцінювання знань, умінь, навичок студентів

Рівні навчальних досягнень	Оцінка в балах	Критерії оцінювання
Початковий (понятійний)	1	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними: відповідає на запитання, які потребують відповіді „так” чи „ні”.
	2	Здобувач вищої освіти не достатньо усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні „так” чи „ні”; може самостійно знайти в підручнику відповідь.
	3	Здобувач вищої освіти намагається аналізувати на основі елементарних знань і навичок; виявляє окремі закономірності; робить спроби виконання завдань репродуктивного характеру; за допомогою викладача виконує прості завдання за готовим алгоритмом.
Середній (репродуктивний)	4	Здобувач вищої освіти володіє початковими знаннями, здатний виконати завдання за зразком; орієнтується в термінах, поняттях; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі.
	5	Здобувач вищої освіти розуміє суть навчальної дисципліни, може дати визначення понять, категорій (однак з окремими помилками); вміє працювати з підручником, самостійно опрацьовувати частину навчального матеріалу; виконує прості завдання за алгоритмом, але окремі висновки є нелогічними та непослідовними.
	6	Здобувач вищої освіти розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхнево аналізувати факти, явища, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою; самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання під час виконання практичних завдань за алгоритмом, послуговуватися додатковими джерелами.
Достатній (алгоритмічно-певний)	7	Здобувач вищої освіти правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, оперує базовими поняттями, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; самостійно користуватися додатковими джерелами; правильно використовувати термінологію; складати таблиці, схеми.
	8	Знання здобувача вищої освіти досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; вміє аналізувати, робити висновки; відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак з окремими

		неточностями; вмiє самостiйно працювати, може пiдготувати реферат i обґрунтувати його положення.
	9	Здобувач вищої освіти вiльно володiє вивченим матерiалом, застосовує знання у дещо змiнених ситуацiях, вмiє аналізувати i систематизувати iнформацiю, робить аналітичнi висновки, використовує загальновiдомi докази у власнiй аргументацiї; чiтко тлумачить предметнi поняття, категорiї; може самостiйно опрацьовувати матерiал, виконує простi творчi завдання; має сформованi типовi навички.
Високий (творчо-професiйний)	10	Здобувач вищої освіти володiє глибокими i мiцними знаннями та використовує їх у нестандартних ситуацiях; може визначати особливостi процесiв, фактiв, явищ; робить аргументованi висновки; практично оцiнює сучаснi здобутки методики навчання бiологiї; самостiйно визначає мету власної дiяльностi; виконує творчi завдання; може сприймати iншу позицiю як альтернативну; використовує знання, аналізуючи рiзнi явища, процеси.
	11	Здобувач вищої освіти володiє узагальненими знаннями з навчальної дисциплiни, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуацiях; вмiє знаходити джерела iнформацiї та аналізувати їх, ставити i розв'язувати проблеми, застосовувати вивчений матерiал для власних аргументованих суджень у практичнiй дiяльностi (диспути, круглi столи тощо); спроможний за допомогою викладача пiдготувати виступ на студентську наукову конференцiю; самостiйно вивчити матерiал; визначити програму своєї дiяльностi.
	12	Здобувач вищої освіти має системнi, дiєвi знання, виявляє неординарнi творчi здiбностi в навчальнiй дiяльностi; використовує широкий арсенал засобiв для обґрунтування та доведення своєї думки; розв'язує складнi проблемнi ситуацiї та завдання; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; вмiє ставити i розв'язувати проблеми, самостiйно здобувати i використовувати iнформацiю; займається науково-дослiдною роботою; логiчно та творчо викладає матерiал в уснiй та письмовiй формi; розвиває свої здiбностi й схильностi; використовує рiзноманiтнi джерела iнформацiї; моделює ситуацiї в нестандартних умовах.

Рейтингова оцiнка у балах (r_k) знань, умiнь i навичок здобувача вищої освіти на навчальних заняттях iз навчальної дисциплiни обчислюється пiсля проведення навчальних занять та лiквідацiї поточної заборгованостi, пов'язаної iз пропусками занять, непiдготовленiстю або недостатньою пiдготовленiстю до них, за такою формулою:

$$r_k = (0,05r_k^c + 0,4) * R_k,$$

де r_k^c – середня оцiнка навчальної дiяльностi здобувача на заняттях, тобто частка вiд дiлення суми всiх (позитивних вiд 4 до 12) оцiнок на їх кiлькiсть, R_k – максимально можливий бал оцiнювання результатiв навчальної дiяльностi з дисциплiни чи змiстового модуля.

Модульна контрольна робота (20 балiв)

Модульна контрольна робота виконується у письмовiй формi. До її написання допускаються всi студенти групи. Позитивну оцiнку за МКР не рекомендується покращувати. Невиконання МКР оцiнюється 0 балiв.

Кожне питання оцiнюється за 12-бальною шкалою. Підсумкова оцiнка за МКР визначається шляхом прямопропорцiйного перерахування балiв.

Здобувачi вищої освіти, якi за результатами виконання МКР отримали рейтинговий бал менший 60 % вiд максимальної кiлькостi балiв, видiлених на цей вид роботи, а також тi, що не з'явилися для її виконання або не виконали її завдань, вважаються такими, що мають академічну заборгованiсть за результатами поточного контролю, лiквідацiя якої є обов'язковою.

Индивiдуальне науково-дослiдне завдання (5 балiв)

Завдання IНДР визначено на основi навчальної та робочої навчальної програми та спрямовано на поглиблення знань студентiв iз вiдповiдних тем дисциплiни, вiдпрацювання набутих умiнь та навичок науково-дослiдницької дiяльностi. Виконання IНДР є обов'язковим для усiх студентiв та передбачає опрацювання додаткових лiтературних джерел, виконання вiдповiдних практичних завдань, органiзацiю виховних заходiв тощо.

Самостiйна робота

Перевiрку питань й завдань самостiйної роботи, якi здобувачi освіти готують на практичнi заняття, здiйснює викладач, який їх проводить. Їх оцiнювання є складником загальної оцiнки, що виставляється на практичному чи лабораторному заняттi.

Самостiйна робота передбачає опрацювання матерiалу лекцiйних занять, попередню пiдготовку до практичних занять; виконання завдань i вправ в позааудиторний час; пiдготовку до обговорення окремих теоретико-практичних тем; самостiйне вивчення

окремих теоретичних тем курсу; підготовку до написання модульної контрольної роботи; відвідування консультацій (згідно з графіком консультацій кафедри).

Екзамен (40 балів)

До екзамену допускаються студенти, що успішно виконали усі завдання поточного контролю, при умові, що сумарна оцінка поточної успішності становить не менше 36 балів.

Екзаменаційні білети складаються із трьох запитань. Перші два запитання – теоретичного характеру щодо особливостей та організації процесу навчання біології у ЗЗСО. Третє питання має практичний характер. Тобто, перед студентами ставиться завдання розробити фрагмент або опорний конспект уроку, заняття гуртка, екскурсії тощо. Для виконання третього завдання студенти мають право користуватися шкільними підручниками біології.

Відповіді на запитання оцінюються за 12-бальною шкалою. Мінімальна позитивна оцінка за екзамен – 24 бали. Оцінка за екзамен визначається так: $\text{Сер. бал} * 40$.

12

Рейтингова оцінка з кредитного модуля (100 балів).

Рейтингова оцінка з кредитного модуля – сумарна підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою рівня засвоєння студентом певного кредитного модуля (навчальної дисципліни) упродовж його вивчення.

Рейтингова оцінка у балах знань, умінь і навичок здобувач вищої освіти на навчальних заняттях з навчального (змістового) модуля обчислюється після проведення цих занять та ліквідації студентом поточної заборгованості, пов'язаної з пропусками занять, непідготовленістю або недостатньою підготовленістю до них.

Якщо здобувач вищої освіти не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 1, 2, 3, отримані на навчальних заняттях, не виконав модульної контрольної роботи (МКР), завдання самостійної та індивідуальної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Перескладання рейтингових оцінок (від 60 і більше балів) з метою їх підвищення дозволяється лише у виняткових випадках за погодженням з деканом факультету та з дозволу ректора університету.

Підсумковий рейтинг з кредитного модуля (дисципліни)

Рейтингова оцінка з кредитного модуля	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A (відмінно)	відмінно
82-89	B (дуже добре)	добре
75-81	C (добре)	
67-74	D (задовільно)	задовільно
60-66	E (достатньо)	
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)	незадовільно
34 і менше	F (незадовільно з обов'язковим проведенням додаткової роботи щодо вивчення навчального матеріалу кредитного модуля)	

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Зміст дисципліни та технічне й програмне забезпечення, обладнання для занять тісно пов'язані із змістом та матеріально-технічним забезпеченням шкільних курсу «Біологія». Тому матеріально-технічне, програмне забезпечення залежать від тематики навчальних занять (зокрема, від тематики уроків біології, які пропонується розробляти та проводити під час навчальних занять з методики навчання біології). Під час практичних та лабораторних занять використовуються Навчальна програма з біології, шкільні підручники з біології, зразки конспектів уроків, позаурочних та позакласних заходів з біології.

Під час лекційних, практичних та лабораторних занять можливе використання проектора й ноутбука для демонстрації презентацій.

Під час лабораторних занять використовується обладнання лабораторій ботаніки, зоології, анатомії, фізіології та здоров'я людини, загальнобіологічних дисциплін, закріплених за кафедрою біології та методики її викладання, комп'ютерних класів.

Передбачається застосування об'єктно-модульного динамічного середовища навчання MOODLE.

Для контролю навчальних досягнень студентів використовуються завдання для проведення модульного контролю, екзаменаційні білети.

12. Рекомендована література

Основна

1. Методика навчання основ здоров'я, валеології та проведення виховної роботи з формування мотивації до здорового способу життя: тексти лекцій: навчально-методичний посібник для студентів ступеня вищої освіти бакалавр освітньої програми Середня освіта. Здоров'я людини спеціальності 014 Середня освіта (Здоров'я людини). Вінниця: 2019. 182с. URL: <https://vspu.edu.ua/faculty/sport/doc/metod14.pdf>

2. Казанішена Н.В. Форми, методи, засоби навчання біології : навчальний посібник : [електрон. ресурс]. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, редакційно-видавничий відділ. 2021. 120 с. URL: <http://elar.kpnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/6896/Kazanishena-N.V.-Formy-metody-y-zasoby-navchannia-biologhii.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

3. Долинний, Ю. О. Д 64 Методика навчання основ здоров'я : навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія» вищих навчальних закладів / Ю. О. Долинний. – Краматорськ : ДДМА, 2017. – 87 с. URL: <http://www.dgma.donetsk.ua/docs/kafedry/fizv/metod/04022024/%D0%9C%D0%B5%D1%82%D1%8F.pdf>

4. Основи здоров'я. 6-9 класи. Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти. 2022 р. Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/2022/08/15/Navch.progr.2022.osnovy.zdorovia-6-9.pdf>

5. Навчальні програми «Здоров'я, безпека та добробут» для закладів загальної середньої освіти URL: https://osvita.ua/school/program/program-5-9/83192/#google_vignette

13. Рекомендовані джерела інформації

https://pidruchnyk.com.ua/	Шкільні підручники
https://imzo.gov.ua/osvita/zagalno-serednya-osvita-2/navchalni-prohramy-5-9-klasy-naskrizni-zmistovi-liniji/osnovy-zdorov-ya-naskrizni-zmistovi-liniji/	Навчальна програма з основ здоров'я
https://imzo.gov.ua/osvita/zagalno-serednya-osvita-2/	Інститут модернізації змісту освіти
https://mon.gov.ua/ua	сайт Міністерства освіти і науки України
http://metodportal.net/node	Методичний портал
https://naurok.com.ua/	На урок